

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету технологій і дизайну

Тетяна ІВАНІШЕНА

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

29 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Рисунок

Назва дисципліни

Галузь знань – В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Спеціальність – В2 Дизайн

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Графічний дизайн

Обсяг дисципліни – 18 кредитів ЄКТС, **Шифр дисципліни** – ОФП.03

Мова навчання – українська

Статус дисципліни: обов'язкова (фахової підготовки)

Факультет – Технологій і дизайну

Кафедра – Рисунку та проектної графіки

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин								Форма семестрового контролю		
			Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття						Самостійна робота, у т.ч. ІРС	Курсовий проєкт	Курсова робота	Залік	Іспит
					Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття						
Д	1	1	5	150	66	-	-	66	-	84	-	-	-	+	
Д	1	2	5	150	66	-	-	66	-	84	-	-	-	+	
Д	2	3	4	120	66	-	-	66	-	54	-	-	-	+	
Д	2	4	4	120	66	-	-	66	-	54	-	-	-	+	
Разом ДФ			18	540	264	-	-	264	-	276	-	-	-	4	

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Графічний дизайн» 2025 р. за спеціальністю В2 «Дизайн»

Робоча програма складена Лит Владислав ЛИТВИНЕНКО

Підпис

Трачук Віктор ТРАЧУК

Підпис

Схвалена на засіданні кафедри рисунку та проектної графіки.

Протокол від 29 серпня 2025, №1. Зав. кафедри Ковтун Ігор КОВТУН

Підпис

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету технологій та дизайну

Голова вченої ради факультету Іванішена Тетяна ІВАНІШЕНА

Підпис

Хмельницький 2025

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва факультету	Підпис	Ім'я, ПРИЗВИЩЕ
Завідувач кафедри дизайну, канд. техн. наук, доц.	Факультет технологій і дизайну		Ельвіра БАЗІЛЮК
Гарант освітньо-професійної програми, канд. техн. наук, ст. викл.	Факультет технологій і дизайну		Оксана СТРИЖОВА

3. Пояснювальна записка

Дисципліна «Рисунок» є однією із обов'язкових дисциплін і займає провідне місце у фаховій підготовці здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, денної форм здобуття вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Графічний дизайн» в межах спеціальності В2 «Дизайн».

В дисципліні вивчаються основні теоретичні та практичні методи створення реалістичного рисунку при проєктуванні дизайн-об'єктів. Виконання завдань, передбачених практичними роботами, дозволяє набути умінь створювати зображення предметного середовища в перспективі та об'ємі за допомогою ліній, тону, фактури та початкові навички грамотної побудови взаємозв'язків між різними елементами рисунку, підсилення його виразності різними засобами і прийомами, а також формування навичок самостійної творчої чи дослідницької роботи.

Пререквізити – вихідна.

Постреквізити – ОФП.05 Комп'ютерна графіка, ОФП.07 Проєктування графічних об'єктів, ОФП.17 Навчальна практика.

Відповідно до освітньої програми дисципліна сприяє забезпеченню:

- компетентностей:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну або під час навчання, що передбачає застосування певних теорій, методів дизайну та характеризується комплексністю і невизначеністю умов; ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; ФК 9. Здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунку та живопису (за спеціалізаціями), ФК 11. Здатність досягати успіху в професійній кар'єрі, розробляти та представляти візуальні презентації, портфоліо власних творів, володіти підприємницькими навичками для провадження дизайн-діяльності.

програмних результатів навчання:

ПРН 1. Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності в практичних ситуаціях, ПРН 6. Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні, ПРН 8. Оцінювати об'єкт проєктування, технологічні процеси в контексті проєктного завдання, формувати художньо-проєктну концепцію, ПРН 11. Розробляти композиційне рішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах, ПРН 18. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів дизайну, ПРН 21. Знати основи суспільної та академічної доброчесності й правила запобігання корупції, вміти застосовувати їх в професійній діяльності.

Мета дисципліни. Набуття вмінь і практичних навичок виконання рисунків, необхідних в роботі дизайнера-виконавця графічних робіт, формування та розвиток творчих здібностей здобувача.

Предмет дисципліни. Теоретичні та практичні прийоми виконання реалістичних зображень за допомогою лінії та тону.

Завдання дисципліни. Вивчення основних способів побудови реалістичного зображення, способів і прийомів побудови зображення за принципом «від загального до деталі», зв'язку між естетичними особливостями природи та її зображень в перспективі за допомогою лінії, тону та фактури, з урахуванням композиційно-просторової побудови та тонального рішення.

Результати навчання. Після вивчення дисципліни студент повинен: досконало володіти професійною термінологією та основними поняттями з рисунку; набути умінь створювати зображення предметного середовища в перспективі та об'ємі за допомогою ліній, тону, фактури; набути початкових навичок грамотної побудови взаємозв'язків між усіма елементами рисунку, підсилення його виразності різними засобами і прийомами; зображати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами лінійного та тонально-штрихового опрацювання, має володіти навичками виконання короткотермінових замальовок та довготривалих рисунків

предметів і об'єктів навколишнього середовища, фігур людей різного віку та статі, в різних ракурсах, із збереженням пропорцій; застосовувати отримані вміння та навички рисунку у проектній діяльності, системному підходу до аналізу поставленої проблеми, можливості узагальнювати отримані знання та вміння вибирати і застосовувати відповідні методи побудови рисунку, в тому числі і при проектуванні графічних об'єктів (включаючи об'єкти графічного дизайну) із застосуванням теорій та методів дизайну та орієнтуючись на регіональні особливості; аналізувати і систематизувати отримані знання, формуючи навички самостійної творчої чи дослідницької роботи.

4. Структура залікових кредитів дисципліни

Назва розділу (теми)	Кількість годин, відведених на:	
	Практичні заняття	СРС
<i>Перший семестр</i>		
Тема 1. Натюрморт з геометричних тіл прямокутної та циліндричної форми. Лінійна побудова, умовна світлотінь	12	15
Тема 2. Складний натюрморт з геометричних тіл. Світлотіньове опрацювання	16	21
Тема 3. Натюрморт із предметів побуту і праці, близьких за формою до геометричних тіл. Лінійна побудова, умовна світлотінь	16	21
Тема 4. Натюрморт із предметів побуту і праці в інтер'єрі. Світлотіньове опрацювання	22	27
Разом:	66	84
<i>Другий семестр</i>		
Тема 5. Натюрморт – гіпсова розетка з драперією. Світлотіньове опрацювання	12	15
Тема 6. Гіпсова архітектурна деталь симетричної форми. Лінійна побудова, умовна світлотінь	16	21
Тема 7. Гіпсові частини голови людини (ніс, вухо, губи, очі) в ракурсах. Світлотіньове опрацювання	16	21
Тема 8. Антична голова узагальненої форми (Аполлон, Венера, Гермес, Юнона). Моделювання форми тоном	22	27
Разом:	66	84
<i>Третій семестр</i>		
Тема 9. Рисунок античної гіпсової голови в ракурсі (Лаокоон, Сократ, Сенека). Моделювання форми тоном	12	8
Тема 10. Рисунок з природи гіпсової голови людини з плечовим поясом	16	14
Тема 11. Рисунок анатомічної фігури екорше у двох поворотах	16	14
Тема 12. Рисунок гіпсової фігури Геракла у двох поворотах	22	18
Разом:	66	54
<i>Четвертий семестр</i>		
Тема 13. Рисунки кінцівок фігури людини (кисть, стопа) з гіпсових зліпків	16	10
Тема 14. Рисунок з природи жіночої або чоловічої голови з плечовим поясом	12	11
Тема 15. Рисунок з природи чоловічої фігури в легкому одязі	16	14
Тема 16. Рисунок з природи жіночої фігури в легкому одязі	22	19
Разом:	66	54
Усього:	264	276

5. Програма навчальної дисципліни

5.1 Зміст практичних занять

Перелік практичних занять

№ п/п	Тема практичного заняття	К-сть годин
<i>Перший семестр</i>		
1	Тема 1. Натюрморт з геометричних тіл прямокутної та циліндричної форми. Лінійна побудова, умовна світлотінь. Компонування в аркуші. Лінійно-конструктивна побудова. Літ.: [1] с. 5-47; [2] с. 12-24; [7] с. 5 – 11	4
2	Тема 1. Натюрморт з геометричних тіл прямокутної та циліндричної форми. Лінійна побудова, умовна світлотінь. Опрацювання умовною світлотінню. Літ.: [1] с. 5-47; [2] с. 12-24; [7] с. 5 – 13	4
3	Тема 1: Натюрморт з геометричних тіл прямокутної та циліндричної форми. Лінійна побудова, умовна світлотінь. Узагальнення та розставлення акцентів. Літ.: [1] с. 5-47; [2] с. 12-24; [7] с. 14, 23, 40, 59	4
4	Тема 2: Складний натюрморт з геометричних тіл. Світлотіньове опрацювання. Компонування в аркуші. Лінійно-конструктивна побудова. Літ.: [1] с. 15-47; [2] с. 10-24; [5] с. 8, 25-26; [6] с. 116, 143; [7] с. 8 – 10; [8]	4
5	Тема 2: Складний натюрморт з геометричних тіл. Світлотіньове опрацювання. Лінійно-конструктивна побудова. Опрацювання світлотінню. Літ.: [1] с. 15-47; [2] с. 10-24; [5] с. 8, 25-26; [6] с. 116, 143; [8]	4
6	Тема 2: Складний натюрморт з геометричних тіл. Світлотіньове опрацювання. Опрацювання світлотінню. Узагальнення та розставлення акцентів. Літ.: [1] с. 15-47; [2] с. 10-24; [5] с. 8, 25-26; [6] с. 116, 143; [7] с. 20 – 27; [8]	4
7	Тема 2: Складний натюрморт з геометричних тіл. Світлотіньове опрацювання. Узагальнення та розставлення акцентів. Літ.: [1] с. 15-47; [2] с. 10-24; [5] с. 8, 25-26; [6] с. 116, 143; [8]	4
8	Тема 3: Натюрморт з предметів побуту та праці, близьких за формою до геометричних тіл. Лінійна побудова, умовна світлотінь. Компонування в аркуші. Лінійно-конструктивна побудова. Літ.: [2] с. 10-26; [6] с. 109-110, 114, 154, 159; [8]	4
9	Тема 3: Натюрморт з предметів побуту та праці, близьких за формою до геометричних тіл. Лінійна побудова, умовна світлотінь. Лінійно-конструктивна побудова. Опрацювання світлотінню. Літ.: [2] с. 10-26; [6] с. 109-110, 114, 154, 159; [8]	4
10	Тема 3: Натюрморт з предметів побуту та праці, близьких за формою до геометричних тіл. Лінійна побудова, умовна світлотінь. Опрацювання світлотінню. Узагальнення та розставлення акцентів. Літ.: [2] с. 10-26; [6] с. 109-110, 114, 154, 159; [7] с. 43 –46, 55; [8]	4
11	Тема 3: Натюрморт з предметів побуту та праці, близьких за формою до геометричних тіл. Лінійна побудова, умовна світлотінь. Узагальнення та розставлення акцентів. Літ.: [2] с. 10-26; [6] с. 109-110, 114, 154, 159; [8]	4
12	Тема 4: Натюрморт з предметів побуту та праці в інтер'єрі. Світлотіньове опрацювання. Л Компонування в аркуші. Лінійно-конструктивна побудова. Літ.: [2] с. 15-33; [8]	4
13	Тема 4: Натюрморт з предметів побуту та праці в інтер'єрі. Світлотіньове опрацювання. Лінійно-конструктивна побудова. Опрацювання світлотінню.	4

	Літ.: [2] с. 15–33; [8]	
14	Тема 4: Натюрморт з предметів побуту та праці в інтер'єрі. Світлотіньове опрацювання. <i>Опрацювання світлотінню.</i> Літ.: [2] с. 15–33; [8]	4
15	Тема 4: Натюрморт з предметів побуту та праці в інтер'єрі. Світлотіньове опрацювання. <i>Опрацювання світлотінню. Уточнення.</i> Літ.: [2] с. 15–33; [8]	4
16	Тема 4: Натюрморт з предметів побуту та праці в інтер'єрі. Світлотіньове опрацювання. <i>Опрацювання світлотінню. Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [2] с. 15–33; [8]	4
17	Тема 4: Натюрморт з предметів побуту та праці в інтер'єрі. Світлотіньове опрацювання. <i>Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [2] с. 15–33; [8]	2
Разом:		66
<i>Другий семестр</i>		
1	Тема 5: Натюрморт – гіпсова розетка з драперією. Світлотіньове опрацювання. <i>Компонування в аркуші. Лінійно-конструктивна побудова.</i> Літ.: [2] с. 45–51, 337–378; [7] с. 33, 57 – 61	4
2	Тема 5: Натюрморт – гіпсова розетка з драперією. Світлотіньове опрацювання. <i>Лінійно-конструктивна побудова. Опрацювання світлотінню.</i> Літ.: [2] с. 45–51, 337–378; [7] с. 57 – 59	4
3	Тема 5: Натюрморт – гіпсова розетка з драперією. Світлотіньове опрацювання. <i>Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [2] с. 45–51, 337–378	4
4	Тема 6: Гіпсова архітектурна деталь симетричної форми. Лінійна побудова, умовна світлотінь. <i>Компонування в аркуші. Лінійно-конструктивна побудова.</i> Літ.: [2] с. 35–45	4
5	Тема 6: Гіпсова архітектурна деталь симетричної форми. Лінійна побудова, умовна світлотінь. <i>Лінійно-конструктивна побудова. Опрацювання світлотінню.</i> Літ.: [2] с. 35–45; [7] с. 57 – 64	4
6	Тема 6: Гіпсова архітектурна деталь симетричної форми. Лінійна побудова, умовна світлотінь. <i>Опрацювання світлотінню. Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [2] с. 35–45	4
7	Тема 6: Гіпсова архітектурна деталь симетричної форми. Лінійна побудова, умовна світлотінь. <i>Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [2] с. 35–45	4
8	Тема 7: Гіпсові частини голови людини (ніс, вухо, губи, очі) в ракурсах. Світлотіньове опрацювання. <i>Компонування в аркуші чотирьох деталей. Лінійно-конструктивна побудова та опрацювання світлотінню рисунку носу.</i> Літ.: [1] с. 65–70; [2] с. 46–48; [5] с. 12–15, 32; [11]	4
9	Тема 7: Гіпсові частини голови людини (ніс, вухо, губи, очі) в ракурсах. Світлотіньове опрацювання. <i>Лінійно-конструктивна побудова та опрацювання світлотінню рисунку ока.</i> Літ.: [1] с. 65–70; [2] с. 46–48; [5] с. 12–15, 32; [11]	4
10	Тема 7: Гіпсові частини голови людини (ніс, вухо, губи, очі) в ракурсах. Світлотіньове опрацювання. <i>Лінійно-конструктивна побудова та опрацювання світлотінню рисунку губ.</i> Літ.: [1] с. 65–70; [2] с. 46–48; [5] с. 12–15, 32; [11]	4
11	Тема 7: Гіпсові частини голови людини (ніс, вухо, губи, очі) в ракурсах. Світлотіньове опрацювання. <i>Лінійно-конструктивна побудова та опрацювання світлотінню рисунку вуха. Узагальнення та розставлення акцентів на усіх</i>	4

	<i>чотирьох деталях.</i> Літ.: [1] с. 65–70; [2] с. 46–48; [5] с. 12–15, 32; [7] с. 70 – 75, 79; [11]	
12	Тема 8: Антична голова узагальненої форми (Аполлон, Венера, Гермес, Юнона). Моделювання форми тоном. <i>Компонування в аркуші. Лінійно-конструктивна побудова.</i> Літ.: [1] с. 61–72; [2] с. 78, 110; [3] с. 76–100, 161, 178–180; [4] с. 7–10, 24–63, 172–185; [5], с. 14–17, 23–28; [11]	4
13	Тема 8: Антична голова узагальненої форми (Аполлон, Венера, Гермес, Юнона). Моделювання форми тоном. <i>Лінійно-конструктивна побудова. Опрацювання світлотінню.</i> Літ.: [1] с. 61–72; [2] с. 78, 110; [3] с. 76–100, 161, 178–180; [4] с. 7–10, 24–63, 172–185; [5], с. 14–17, 23–28	4
14	Тема 8: Антична голова узагальненої форми (Аполлон, Венера, Гермес, Юнона). Моделювання форми тоном. <i>Опрацювання світлотінню.</i> Літ.: [1] с. 61–72; [2] с. 78, 110; [3] с. 76–100, 161, 178–180; [4] с. 7–10, 24–63, 172–185; [5], с. 14–17, 23–28	4
15	Тема 8: Антична голова узагальненої форми (Аполлон, Венера, Гермес, Юнона). Моделювання форми тоном. <i>Опрацювання світлотінню. Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [1] с. 61–72; [2] с. 78, 110; [3] с. 76–100, 161, 178–180; [4] с. 7–10, 24–63, 172–185; [5], с. 14–17, 23–28	4
16	Тема 8: Антична голова узагальненої форми (Аполлон, Венера, Гермес, Юнона). Моделювання форми тоном. <i>Опрацювання світлотінню. Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [1] с. 61–72; [2] с. 78, 110; [3] с. 76–100, 161, 178–180; [4] с. 7–10, 24–63, 172–185; [5], с. 14–17, 23–28	
17	Тема 8: Антична голова узагальненої форми (Аполлон, Венера, Гермес, Юнона). Моделювання форми тоном. <i>Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [1] с. 61–72; [2] с. 78, 110; [3] с. 76–100, 161, 178–180; [4] с. 7–10, 24–63, 172–185; [5], с. 14–17, 23–28	2
Разом:		66
Третій семестр		
1	Тема 9: Рисунок античної гіпсової голови в ракурсі (Лаокоон, Сократ, Сенека). Моделювання форми тоном. <i>Компонування в аркуші. Лінійно-конструктивна побудова.</i> Літ.: [1] с. 95–115; [2] с. 56–60; [5] с. 16–19, 33–36; [11]	4
2	Тема 9: Рисунок античної гіпсової голови в ракурсі (Лаокоон, Сократ, Сенека). Моделювання форми тоном. <i>Лінійно-конструктивна побудова. Опрацювання світлотінню.</i> Літ.: [1] с. 95–115; [2] с. 56–60; [5] с. 16–19, 33–36; [11]	4
3	Тема 9: Рисунок античної гіпсової голови в ракурсі (Лаокоон, Сократ, Сенека). Моделювання форми тоном. <i>Опрацювання світлотінню. Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [1] с. 95–115; [2] с. 56–60; [5] с. 16–19, 33–36	4
4	Тема 10: Рисунок з природи гіпсової голови людини з плечовим поясом. <i>Компонування в аркуші. Лінійно-конструктивна побудова.</i> Літ.: [1] с. 99–117; [2] с. 61–65; [3] с. 56–71, [5], с. 20–25, 57–61; [11]	4
5	Тема 10: Рисунок з природи гіпсової голови людини з плечовим поясом. <i>Лінійно-конструктивна побудова. Опрацювання світлотінню.</i> Літ.: [1] с. 99–117; [2] с. 61–65; [3] с. 56–71, [5], с. 20–25, 57–61	4
6	Тема 10: Рисунок з природи гіпсової голови людини з плечовим поясом. <i>Опрацювання світлотінню.</i> Літ.: [1] с. 99–117; [2] с. 61–65; [3] с. 56–71, [5], с. 20–25, 57–61	4
7	Тема 10: Рисунок з природи гіпсової голови людини з плечовим поясом. <i>Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [1] с. 99–117; [2] с. 61–65; [3] с. 56–71, [5], с. 20–25, 57–61	4

8	Тема 11: Рисунок анатомічної фігури екорше у двох поворотах. <i>Компонування в аркуші двох зображень фігури (у фронтальному повороті та зі спини). Лінійно-конструктивна побудова фігури у фронтальному повороті.</i> Літ.: [1] с. 117–141; [2] с. 69–75; 5, с. 18, 42; [4] с. 45–69, 103–129, 160, 162–175; [11]	4
9	Тема 11: Рисунок анатомічної фігури екорше у двох поворотах. <i>Опрацювання світлотінню фігури у фронтальному повороті.</i> Літ.: [1] с. 117–141; [2] с. 69–75; 5, с. 18, 42; [4] с. 45–69, 103–129, 160, 162–175	4
10	Тема 11: Рисунок анатомічної фігури екорше у двох поворотах. <i>Лінійно-конструктивна побудова фігури у повороті зі спини.</i> Літ.: [1] с. 117–141; [2] с. 69–75; 5, с. 18, 42; [4] с. 45–69, 103–129, 160, 162–175; [11]	4
11	Тема 11: Рисунок анатомічної фігури екорше у двох поворотах. <i>Опрацювання світлотінню фігури у повороті зі спини. Узагальнення та розставлення акцентів рисунку фігури у двох поворотах.</i> Літ.: [1] с. 117–141; [2] с. 69–75; 5, с. 18, 42; [4] с. 45–69, 103–129, 160, 162–175	4
12	Тема 12: Рисунок гіпсової фігури Геракла у двох поворотах. <i>Компонування в аркуші двох зображень фігури (у фронтальному повороті та зі спини). Лінійно-конструктивна побудова фігури у фронтальному повороті.</i> Літ.: [1] с. 117–141; [2] с. 69–75; [4] с. 45–69, 103–129, 160, 162–175; [11]	4
13	Тема 12: Рисунок гіпсової фігури Геракла у двох поворотах. <i>Опрацювання світлотінню фігури у фронтальному повороті.</i> Літ.: [1] с. 117–141; [2] с. 69–75; [4] с. 45–69, 103–129, 160, 162–175	4
14	Тема 12: Рисунок гіпсової фігури Геракла у двох поворотах. <i>Лінійно-конструктивна побудова фігури у повороті зі спини.</i> Літ.: [1] с. 117–141; [2] с. 69–75; [4] с. 45–69, 103–129, 160, 162–175; [11]	4
15	Тема 12: Рисунок гіпсової фігури Геракла у двох поворотах. <i>Опрацювання світлотінню фігури у повороті зі спини. Узагальнення та розставлення акцентів рисунку фігури у двох поворотах.</i> Літ.: [1] с. 117–141; [2] с. 69–75; [4] с. 45–69, 103–129, 160, 162–175	4
16	Тема 12: Рисунок гіпсової фігури Геракла у двох поворотах. <i>Опрацювання світлотінню фігури у повороті зі спини. Узагальнення та розставлення акцентів рисунку фігури у двох поворотах.</i> Літ.: [1] с. 117–141; [2] с. 69–75; [4] с. 45–69, 103–129, 160, 162–175	4
17	Тема 12: Рисунок гіпсової фігури Геракла у двох поворотах. <i>Узагальнення та розставлення акцентів рисунку фігури у двох поворотах.</i> Літ.: [1] с. 117–141; [2] с. 69–75; [4] с. 45–69, 103–129, 160, 162–175; [11]	2
Разом:		66
Четвертий семестр		
1	Тема 13: Рисунки кінцівок фігури людини (кисть, стопа) з гіпсових зліпків. <i>Компонування в аркуші двох деталей. Лінійно-конструктивна побудова та опрацювання світлотінню рисунку кисті.</i> Літ.: [1] с. 166–178; [2], с. 63–68; [5] с. 19, 43–44; [3] с. 146–149; [4], с. 90–127; [11]	4
2	Тема 13: Рисунки кінцівок фігури людини (кисть, стопа) з гіпсових зліпків. <i>Опрацювання світлотінню рисунку кисті.</i> Літ.: [1] с. 166–178; [2], с. 63–68; [5] с. 19, 43–44; [3] с. 146–149; [4], с. 90–127	4
3	Тема 13. Рисунки кінцівок фігури людини (кисть, стопа) з гіпсових зліпків. <i>Лінійно-конструктивна побудова та опрацювання світлотінню рисунку стопи.</i> Літ.: [1] с. 166–178; [2], с. 63–68; [5] с. 19, 43–44; [3] с. 146–149; [4], с. 90–127; [11]	4
4	Тема 13: Рисунки кінцівок фігури людини (кисть, стопа) з гіпсових зліпків. <i>Опрацювання світлотінню рисунку стопи. Узагальнення та розставлення акцентів рисунку двох кінцівок.</i> Літ.: [1] с. 166–178; [2], с. 63–68; [5] с. 19, 43–44; [3] с. 146–149; [4], с. 90–127	4

5	Тема 14: Рисунок з натури жіночої або чоловічої голови з плечовим поясом. <i>Компонування в аркуші. Лінійно-конструктивна побудова.</i> Літ.: [1] с. 99–140; [2] с. 69–77; [5] с. 145–157; [9] с. 7, 20 – 63; [10]; [11]	4
6	Тема 14: Рисунок з натури жіночої або чоловічої голови з плечовим поясом. <i>Опрацювання світлотінню.</i> Літ.: [1] с. 99–140; [2] с. 69–77; [5] с. 145–157, [9] с. 7, 20 – 63; [10]	4
7	Тема 14. Рисунок з натури жіночої або чоловічої голови з плечовим поясом. <i>Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [1] с. 99–140; [2] с. 69–77; [5] с. 145–157; [9] с. 7, 20 – 63	4
8	Тема 15: Рисунок з натури чоловічої фігури в легкому одязі. <i>Компонування в аркуші. Лінійно-конструктивна побудова.</i> Літ.: [1] с. 117–156; [2] с. 79–110; [5] с. 57–64; [9] с. 5, 29, 39, 47; [10]; [11]	4
9	Тема 15: Рисунок з натури чоловічої фігури в легкому одязі. <i>Опрацювання світлотінню.</i> Літ.: [1] с. 117–156; [2] с. 79–110; [5] с. 57–64; [9] с. 5, 29, 39, 47; [10]	4
10	Тема 15: Рисунок з натури чоловічої фігури в легкому одязі. <i>Опрацювання світлотінню. Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [1] с. 117–156; [2] с. 79–110; [5] с. 57–64; [9] с. 5, 29, 39, 47	4
11	Тема 15: Рисунок з натури чоловічої фігури в легкому одязі. <i>Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [1] с. 117–156; [2] с. 79–110; [5] с. 57–64; [9] с. 5, 29, 39, 47	4
12	Тема 16: Рисунок з натури жіночої фігури в легкому одязі. <i>Компонування в аркуші. Лінійно-конструктивна побудова.</i> Літ.: [1] с. 141–166; [2] с. 80–115; [5] с. 59, 135; [9] с. 3, 5, 7, 30, 40, 46, 47, 62; [10]	4
13	Тема 16: Рисунок з натури жіночої фігури в легкому одязі. <i>Лінійно-конструктивна побудова. Опрацювання світлотінню.</i> Літ.: [1] с. 141–166; [2] с. 80–115; [5] с. 59, 135; [9] с. 3, 5, 7, 30, 40, 46, 47, 62; [11]	4
14	Тема 16: Рисунок з натури жіночої фігури в легкому одязі. <i>Опрацювання світлотінню.</i> Літ.: [1] с. 141–166; [2] с. 80–115; [5] с. 59, 135; [9] с. 3, 5, 7, 30, 40, 46, 47, 62	4
15	Тема 16: Рисунок з натури жіночої фігури в легкому одязі. <i>Опрацювання світлотінню. Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [1] с. 141–166; [2] с. 80–115; [5] с. 59, 135; [9] с. 3, 5, 7, 30, 40, 46, 47, 62; [10]	4
16	Тема 16: Рисунок з натури жіночої фігури в легкому одязі. <i>Опрацювання світлотінню. Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [1] с. 141–166; [2] с. 80–115; [5] с. 59, 135; [9] с. 3, 5, 7, 30, 40, 46, 47, 62; [10]	4
17	Тема 16: Рисунок з натури жіночої фігури в легкому одязі. <i>Узагальнення та розставлення акцентів.</i> Літ.: [1] с. 141–166; [2] с. 80–115; [5] с. 59, 135; [9] с. 3, 5, 7, 30, 40, 46, 47, 62	2
Разом:		66

5.2 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи здобувача вищої освіти

Самостійна робота студентів усіх форм здобуття освіти полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до практичних завдань та їх оформлення, виконанні індивідуальних завдань, формуванні портфоліо.

Зміст дисципліни розміщено у Модульному середовищі для навчання, а саме: Робоча програма дисципліни, методичні рекомендації до виконання практичних завдань, приклади їх виконання.

Зміст самостійної роботи здобувача вищої освіти

Номер тижня	Вид самостійної роботи	К-сть годин
<i>Перший семестр</i>		
1 – 2	Підготовка до практичних занять 1 – 2.	9
3 – 4	Підготовка до практичних занять 3 – 4.	10
5 – 6	Підготовка до практичних занять 5 – 6.	9
7 – 8	Підготовка до практичних занять 7 – 8.	10
9 – 10	Підготовка до практичних занять 9 – 10.	9
11 – 12	Підготовка до практичних занять 11 – 12.	10
13 – 14	Підготовка до практичних занять 13 – 14. Вибір варіанту індивідуального домашнього завдання (далі – ІДЗ). Виконання ІДЗ.	9
15 – 16	Підготовка до практичних занять 15 – 16. Виконання ІДЗ.	10
17	Підготовка до практичного заняття 17. Виконання ІДЗ, формування портфоліо робіт.	8
Разом:		84

<i>Другий семестр</i>		
1 – 2	Підготовка до практичних занять 1 – 2.	9
3 – 4	Підготовка до практичних занять 3 – 4.	10
5 – 6	Підготовка до практичних занять 5 – 6.	9
7 – 8	Підготовка до практичних занять 7 – 8.	10
9 – 10	Підготовка до практичних занять 9 – 10.	9
11 – 12	Підготовка до практичного заняття 11 – 12.	10
13 – 14	Підготовка до практичних занять 13 – 14. Вибір варіанту ІДЗ. Виконання ІДЗ.	9
15 – 16	Підготовка до практичних занять 15 – 16. Виконання ІДЗ.	10
17	Підготовка до практичного заняття 17. Виконання ІДЗ та формування портфоліо робіт.	8
Разом:		84

<i>Третій семестр</i>		
1 – 2	Підготовка до практичних занять 1 – 2.	5
3 – 4	Підготовка до практичних занять 3 – 4.	7
5 – 6	Підготовка до практичних занять 5 – 6.	5
7 – 8	Підготовка до практичних занять 7 – 8.	7
9 – 10	Підготовка до практичних занять 9 – 10.	6
11 – 12	Підготовка до практичних занять 11 – 12.	7
13 – 14	Підготовка до практичних занять 13 – 14. Вибір варіанту ІДЗ. Виконання ІДЗ.	6
15 – 16	Підготовка до практичних занять 15 – 16. Виконання ІДЗ.	6
17	Підготовка до практичного заняття 17. Виконання ІДЗ, формування портфоліо робіт.	5
Разом:		54
<i>Четвертий семестр</i>		
1 – 2	Підготовка до практичних занять 1 – 2.	5

3 – 4	Підготовка до практичних занять 3 – 4.	5
5 – 6	Підготовка до практичних занять 5 – 6.	6
7 – 8	Підготовка до практичних занять 7 – 8.	7
9 – 10	Підготовка до практичних занять 9 – 10.	6
11 – 12	Підготовка до практичних занять 11 – 12.	6
13 – 14	Підготовка до практичних занять 13 – 14. Вибір варіанту ІДЗ. Виконання ІДЗ.	7
15 – 16	Підготовка до практичних занять 15 – 16. Виконання ІДЗ.	7
17	Підготовка до практичного заняття 17. Виконання ІДЗ, формування портфоліо робіт.	5
Разом:		54

На самостійне опрацювання студентів виносяться визначені у методичних рекомендаціях до практичних занять та самостійної роботи питання з кожної теми. Керівництво самостійною роботою та контроль за виконанням індивідуального завдання здійснюється викладачем згідно з розкладом консультацій у позаурочний час.

Вимоги до виконання індивідуального домашнього завдання (індивідуальної самостійної роботи) викладені в Модульному середовищі для навчання на сторінці навчальної дисципліни.

Виконання ІДЗ носить практичний характер і повинно відповідати однієї із тем семестру на вибір здобувача освіти при дотриманні узгоджених з викладачем термінів його виконання.

6. Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій навчання рисунку, зокрема: практичні заняття (пояснення, демонстрування, виконання завдань практичного характеру засобами та методами рисування), самостійна робота (в т. ч. індивідуальне домашнє завдання); підготовка до практичних занять, формування портфоліо робіт і мають за мету – формування практичних навичок засобів технік і методів рисунку застосування у художньо-проектній діяльності.

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій та методів навчання, зокрема: методи навчання за джерелом передачі і сприймання інформації (словесні – пояснення, консультування), практичні (виконання практичних та індивідуальних домашнього завдань), наочні (демонстрування схем на дошці, зразків виконання завдань); інформаційно-комунікаційних та технології дистанційного навчання (сервіс для проведення онлайн конференцій Zoom, Модульне середовище для навчання тощо).

7. Методи контролю

Поточний семестровий контроль здійснюється під час практичних занять, а також у дні проведення рубіжних контрольних заходів (атестація), встановлених графіком освітнього процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- оцінювання результатів практичних завдань;
- оцінювання результатів виконання індивідуального домашнього завдання;
- оцінювання портфоліо художніх робіт.

Оцінювання портфоліо художніх робіт – це метод поточного контролю, на яку здобувач представляє усі виконані та позитивно оцінені викладачем семестрові практичні завдання. Метою перегляду портфоліо художніх робіт є оцінювання: динаміки розвитку фахових навичок здобувача протягом семестру, його здатність до системного підходу до композиції, уміння поєднувати роботи у цілісні ансамблі та презентувати їх. Представлення робіт має вигляд самостійно скомпонованої та належно оформленої здобувачем експозиції, яка розміщується для

оцінювання комісією з викладачів кафедри рисунку та проектної графіки, керівника кафедри та гаранта відповідної ОПП. Підготовка робіт до перегляду здійснюється студентом самостійно.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контролю, який проводиться з усього матеріалу дисципліни у вигляді іспиту. Підсумкова семестрова оцінка з дисципліни містить усі результати поточного контролю і автоматизовано визначається відповідною програмою в електронному журналі обліку успішності здобувача як сума здобутих балів за навчання.

Здобувач вищої освіти, який набрав з будь-якого виду навчальної роботи, суму балів нижчу за 60 відсотків від максимального балу, не допускається до семестрового контролю поки не виконає весь обсяг, передбачений Робочою програмою для цього виду роботи. Здобувач вищої освіти, який набрав позитивний середньозважений бал (60 відсотків і більше від максимального балу, встановленого для кожної структурної одиниці) з усіх видів поточного контролю і не склав іспит, вважається таким, який має академічну заборгованість. Ліквідація академічної заборгованості із семестрового контролю здійснюється у період екзаменаційної сесії або за графіком, встановленим деканатом відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

8 Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог до здобувача вищої освіти, що передбачені чинними положеннями Університету про організацію і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Зокрема, проходження інструктажу з техніки безпеки та відвідування усіх занять з дисципліни є обов'язковим.

Успішне опанування дисципліни та формування фахових компетентностей і результатів навчання передбачає необхідність: підготовки до практичних занять (ознайомлення з відповідною літературою та іншими джерелами за темою практичного заняття), активної праці на занятті, демонстрації можливості самостійного мислення під час виконання індивідуального домашнього завдання та участі у перегляді. Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися вчасних термінів виконання усіх видів робіт, передбачених Робочою програмою навчальної дисципліни. Пропущене практичне заняття здобувач зобов'язаний відпрацювати не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Здобувач, виконуючи будь-яку навчальну роботу з дисципліни (практичні та індивідуальне домашнє завдання) має дотримуватися політики доброчесності: заборонена здача виконаних невластних робіт або підмальованої роздруківки. Будь-які форми **порушення академічної доброчесності під час вивчення дисципліни не допускаються**. У разі виявлення плагіату в будь-яких видах навчальної роботи здобувач отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи).

У межах вивчення здобувачам навчальної дисципліни «Рисунок» передбачено визнання і зарахування результатів навчання, набутих ними шляхом неформальної освіти, що розміщені на доступних платформах, які сприяють формування компетентностей і поглибленню результатів навчання, визначених робочою програмою дисципліни або забезпечують вивчення відповідної теми та/або виду робіт з програми навчальної дисципліни відповідно до Положення про порядок визнання та зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ.

9 Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Залежно від важливості окремих видів навчальної роботи, і їх ролі у формуванні

компетентностей і результатів навчання, визначених освітньою програмою, розробники Робочої програми присвоюють кожному виду навчальної роботи (структурній одиниці) з дисципліни певну кількість балів. При поточному оцінюванні виконаної здобувачем роботи з кожної структурної одиниці і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із встановлених Робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна структурна одиниця навчальної роботи може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Підсумковим семестровим контролем з навчальної дисципліни «Рисунок» є іспит із можливістю отримати за його результати від 24 балів до 40 балів. Позитивну підсумкову оцінку за семестр здобувач може отримати, якщо за результатами поточного та підсумкового контролів набере разом мінімум від 60 і більше – до 100 балів включно. Семестрова підсумкова оцінка розраховується в автоматизованому режимі в інформаційній підсистемі «Електронний журнал» (ІС «Електронний університет») і відповідно до накопиченої суми балів визначається оцінка за інституційною шкалою та шкалою ЄКТС (див. таблицю Співвідношення...).

Будь-які форми порушення академічної доброчесності *не допускаються*.

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів освітньої діяльності здобувачів освіти у семестрі

Аудиторна робота				Самостійна робота	Контрольний захід	Семестровий контроль	Разом
<i>Перший семестр</i>							
Практичні заняття (мінімум 4 контрольні точки)				ІДЗ	Портфоліо робіт	Іспит	Сума балів
1 – 3	4 – 7	8 – 11	12 – 17				
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум - максимум)							
6 – 10	6 – 10	6 – 10	6 – 10	6 – 10	6 – 10	24 – 40	60 – 100**
24 – 40				6 – 10	6 – 10	24 – 40	
<i>Другий семестр</i>							
Практичні заняття (мінімум 4 контрольні точки)				ІДЗ	Портфоліо робіт	Іспит	Сума балів
1 – 3	4 – 7	8 – 11	12 – 17				
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум - максимум)							
6 – 10	6 – 10	6 – 10	6 – 10	6 – 10	6 – 10	24 – 40	60 – 100**
24 – 40				6 – 10	6 – 10	24 – 40	
<i>Третій семестр</i>							
Практичні заняття (мінімум 4 контрольні точки)				ІДЗ	Портфоліо робіт	Іспит	Сума балів
1 – 3	4 – 7	8 – 11	12 – 17				
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум - максимум)							
6 – 10	6 – 10	6 – 10	6 – 10	6 – 10	6 – 10	24 – 40	60 – 100**
24 – 40				6 – 10	6 – 10	24 – 40	
<i>Четвертий семестр</i>							
Практичні заняття (мінімум 4 контрольні точки)				ІДЗ	Портфоліо робіт	Іспит	Сума балів
1 – 4	5 – 7	8 – 11	12 – 17				
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум - максимум)							
6 – 10	6 – 10	6 – 10	6 – 10	6 – 10	6 – 10	24 – 40	60 – 100**
24 – 40				6 – 10	6 – 10	24 – 40	

Примітка. *ІДЗ – індивідуальне домашнє завдання.

**За набрану з будь-якого виду навчальної роботи з дисципліни кількість балів, нижче встановленого мінімуму, здобувач отримує незадовільну оцінку і має її перездати у встановлений викладачем (деканом) термін. Інституційна оцінка встановлюється відповідно до таблиці «Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС».

Оцінювання результатів практичної роботи

Виконана й оформлена відповідно до встановлених Методичними рекомендаціями вимог практична робота комплексно оцінюється викладачем з урахуванням таких критеріїв: компонування в аркуші; лінійно-конструктивна побудова; тонально-штрихове рішення завершеність роботи.

Результат виконання здобувачем вищої освіти кожного практичного завдання оцінюється відповідно до **таблиці «Критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти»** та рівня досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей з присвоєнням йому відповідної суми балів.

У випадку виявлення здобувачем рівня знань, нижчого ніж 60 відсотків від максимального балу, встановленого Робочою програмою для кожної структурної одиниці, результат практичного завдання йому **не зараховується** і для його зарахування він має детальніше опрацювати матеріал з теми завдання, методика його виконання, виправити грубі помилки та повторно здати практичну роботу у призначений для цього викладачем час.

Оцінювання індивідуальних домашніх завдань здійснюється відповідно до **таблиці «Критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти»** та рівня досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей з присвоєнням йому відповідної суми балів.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти з будь-якого виду навчальної роботи (структурної одиниці) рекомендується використовувати наведені нижче узагальнені критерії.

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з дисципліни «Рисунок»

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Критерій оцінювання результатів виконання практичних та індивідуальних завдань
10 балів	Здобувач освіти ґрунтовно та у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується, вміло використовує понятійний апарат; вирішує практичні завдання з рисунку геометричних форм, натюрмортів, інтер'єрів, голови та фігури людини; впевнено обґрунтовує і пояснює свої рішення, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки власних рисунків. Результат виконання роботи свідчить про глибоке знання та вміння здобувачем освіти використання образотворчої грамоти: лінійної та повітряної перспективи, світлотіньової побудови предметів у просторі; точності пропорційних співвідношень у зображенні запропонованих предметів, реалістичності зображення; чіткого розуміння та образного відтворення заданого композиційного мотиву, рисунок гармонійно поєднує в собі всі складові елементи, витримані пропорційні відносини між деталями та загальним цілим, виявлене головне і другорядне.
9 балів	Здобувач освіти ґрунтовно та у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується, вміло використовує понятійний апарат; вирішує практичні завдання з рисунку геометричних форм, натюрмортів, інтер'єрів, голови та фігури людини; впевнено обґрунтовує і пояснює свої рішення, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки власних рисунків. Результат виконання роботи свідчить про глибоке знання та вміння здобувачем освіти образотворчої грамоти: лінійної та повітряної перспективи, світлотіньової побудови предметів у просторі; точності пропорційних співвідношень у зображенні запропонованих предметів, реалістичності зображення; чіткого розуміння та образного відтворення заданого композиційного мотиву, гармонійно поєднує в собі всі складові елементи, витримані пропорційні відносини між деталями та загальним цілим, виявлене головне і другорядне. Наявна

	незначна похибка у передачі форми предметів у просторі за допомогою світлотіні або незначні порушення пропорцій предметів.
8 балів	Здобувач освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом і фаховою термінологією, самостійно і усвідомлено виконує практичні завдання, проте, у рисунках можуть мати місце окремі неточності або оформлення результатів є недостатньо якісним. Результат виконання роботи свідчить про достатнє знання здобувачем освіти образотворчої грамоти: лінійної та повітряної перспективи, світлотіньової побудови предметів у просторі. В рисунку наявні декілька незначних похибок, а саме: у пропорційних співвідношеннях зображених елементів є незначні порушення їх законів та принципів; в тональному рішенні можлива незначна присутність дуже схожих за тоном плям – передачі об'єму і простору.
7 балів	Здобувач освіти виявив неповне засвоєння навчального матеріалу, не достатньо володіє понятійним апаратом і фаховою термінологією, і хоча самостійно і усвідомлено виконує практичні завдання, проте, в рисунках можуть мати місце неточності у: компоновці на аркуші, лінійно-конструктивній побудові (в пропорційних співвідношеннях зображень), тональному рішенні (результат рисунку складає враження недостатньо-контрастного і, відповідно, із спостереження з відстані, – є не достатньо виразним). Або оформлення роботи є недостатньо якісним.
6 балів	Здобувач освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, посередньо виділяє головне та другорядне в рисунку, робить помилки у визначеннях і поясненнях, невпевнено виконує основні завдання. Як правило, оцінка «задовільно» виставляється, коли студент здатен далі продовжити навчання і не передбачає повторного вивчення теми чи розділу, або дисципліни загалом. Результат виконання роботи свідчить про посереднє знання здобувачем освіти образотворчої грамоти: лінійної та повітряної перспективи, світлотіньової побудови предметів у просторі. У пропорційних співвідношеннях зображень допущено декілька значних помилок. Композиційне рішення роботи має суттєві порушення його законів та принципів. Тональне рішення має суттєві помилки (невизразна різниця за тоном).
0 – 5 балів	Здобувач освіти виявив в результаті виконання завдання значні помилки у композиційному вирішенні рисунку, порушенні пропорцій зображень, принципові нерозуміння світлотіньового опрацювання рисунку, примітивність образного мислення та відсутність образотворчої грамоти. Оцінка виставляється, коли здобувач освіти не може продовжити навчання і передбачає повторне вивчення студентом дисципліни.

Оцінювання портфоліо робіт на перегляді

У кінці 1 – 4 семестрів студент має сформувати портфоліо із художніх робіт (**результатів виконання практичних завдань з рисунку, виконаних під час практичних занять, та індивідуального домашнього завдання**) і представити його на перегляд перед комісією протягом останнього тижня семестру. Портфоліо художніх робіт повинно мати вигляд експозиції результатів виконання практичних та індивідуального домашнього завдань за порядком їх виконання. Оцінка, яка виставляється на перегляді складається з таких елементів: якість виконаних робіт; якість оформлення загальної експозиції робіт.

Портфоліо робіт здобувача вищої освіти оцінюється відповідно нижченаведеній **Таблиці критеріїв оцінювання портфоліо робіт на перегляді з дисципліни «Рисунок».**

**Таблиця – Критерії оцінювання портфоліо робіт на перегляді з дисципліни
«Рисунок»**

Оцінка (бал) та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Зміст критеріїв оцінювання
10	<p>Портфоліо демонструє найвищий рівень системного дотримання здобувачем поступовості й послідовності етапів виконання усіх навчальних завдань та досягнення їх повної завершеності. Експозицію представлено в послідовності згідно тем семестру.</p> <p>Всі роботи закомпоновано із дотриманням відповідних інтервалів та відступів, їх старанно виконано та підписано згідно вимог. Експозиція чітко відображає послідовну позитивну динаміку розвитку базових фахових навичок у здобувача протягом семестру. Здобувач володіє зображувальними техніками на високому фаховому рівні. Портфоліо є зразковим.</p>
9	<p>Портфоліо демонструє високий рівень системного дотримання здобувачем поступовості етапів виконання усіх навчальних завдань та досягнення їх завершеності. Експозицію представлено в послідовності згідно тем семестру. Роботи закомпоновано із дотриманням інтервалів та відступів, вони мають акуратний вигляд, їх підписано згідно вимог. Експозиція нечітко відображає послідовну позитивну динаміку розвитку базових фахових навичок у здобувача протягом семестру. Здобувач володіє зображувальними техніками на достатньому фаховому рівні.</p>
8	<p>Портфоліо демонструє у здобувача хороший рівень системності в дотриманні поступовості етапів виконання навчальних завдань та досягнення завершеності усіх робіт. Експозицію представлено в послідовності згідно тем семестру. Роботи закомпоновано із незначними порушеннями інтервалів та відступів. Всі роботи мають охайний вигляд, їх правильно підписано. Експозиція відображає позитивну динаміку розвитку базових фахових навичок у здобувача протягом семестру та володіння зображувальними техніками.</p>
7	<p>Портфоліо демонструє середній рівень системного підходу в дотриманні поступовості етапів виконання навчальних завдань, але деякі роботи не мають повної завершеності. Експозицію представлено з порушенням послідовності тем в семестрі. Роботи закомпоновано із порушенням інтервалів та відступів. Роботи підписано з порушенням вимог. Експозиція відображає непослідовну позитивну динаміку розвитку базових фахових навичок і технік у здобувача протягом семестру.</p>
6	<p>Портфоліо демонструє безсистемний підхід в послідовності й поступовості етапів виконання навчальних завдань, роботи незавершені. Експозицію не послідовно скомпоновано. Роботи не підписано зовсім, вони мають неохайний вигляд. Відсутня позитивна динаміка розвитку базових фахових навичок у здобувача протягом семестру, зображувальні техніки – на мінімально прийнятному рівні.</p>

Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю (іспит).

Освітня програма передбачає підсумковий семестровий контроль з дисципліни у формі іспиту, завданням якого є системне й об'єктивне оцінювання як теоретичної, так і практичної підготовки здобувача з навчальної дисципліни. Складання іспиту відбувається за попередньо розробленими та затвердженими на засіданні кафедри рисунку та проєктної графіки завданнями практичного характеру.

У підсумковому контролі оцінювання здійснюється із використанням вищенаведених у таблиці критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти, визначена Робочою програмою позитивна загальна сума балів за підсумковий контроль у формі іспиту для денної форми коливається від 24 до 40. Позитивний бал за іспит, відмінний від мінімального (24 бали)

та максимального (40 балів), знаходиться в межах 25-39 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи завдання іспиту: компоновання в аркуші; лінійно-конструктивна побудова; тональне-штрихове рішення; ступінь завершеності (закінченості) роботи. Кожен структурний елемент є рівнозначним і оцінюється кількістю балів в діапазоні: 6 – 10 (мінімум-максимум). Відповідно до встановлених вимог обсяг завдання має відповідати часу, який відводиться на їх виконання.

Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю – іспиту

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Бал	Зміст критеріїв оцінювання
Композиція зображення	10	Правильний вибір формату (вертикальний / горизонтальний). Правильна передача відповідного масштабу і пропорцій між предметами / об'єктами та їх елементами. В зображенні правильно підкреслено головне і підпорядковано йому другорядне.
	9	Несуттєві порушення передача відповідного масштабу і пропорцій між предметами / об'єктами чи між їх елементами. В зображенні слабо підкреслено головне і частково підпорядковано йому другорядне
	8	Порушена передача відповідного масштабу і пропорцій між елементами в предметах / об'єктах. В зображенні не виявлено головного і підпорядкованості йому другорядного.
	7	Порушена передача відповідного масштабу і пропорцій між самими предметами / об'єктами. В зображенні не виявлено головного і підпорядкованості йому другорядного.
	6	Вибір формату не відповідає постановці. Порушена передача відповідного масштабу і пропорцій між предметами / об'єктами та їх елементами. В зображенні не виявлено головного і підпорядкованості йому другорядного.
Відображення морфології предметів / об'єктів	10	Досягнуто правильної передачі морфології (лінійно-конструктивної побудови) предметів / об'єктів: наявні усі вісі, злами, перетини усіх форм. Присутня різниця в товщині і в тоні ліній побудови відповідно плановості предметів т в середині їх форм. Дотримано правил лінійної перспективи в зображенні.
	9	Наявні не усі вісі лінійно-конструктивної побудови предметів / об'єктів. Відсутня різниця в товщині або в тоні ліній побудови відповідно плановості предметів
	8	Замало та з помилками подано лінійно-конструктивні вісі в побудові предметів / об'єктів
	7	Неправильні вісі лінійно-конструктивної побудови предметів / об'єктів
	6	Відсутні лінійно-конструктивні вісі в побудові предметів / об'єктів. Наявна зворотна перспектива в зображенні.
Відображення матеріальності	10	Досягнуто повної передачі матеріальності: наявна відповідна виразна різниця в тональному рішенні предметів / об'єктів. Гармонійно організовані тональні плями (периферії відносно центру). Дотримано правил повітряної перспективи.
	9	Наявні несуттєві похибки в передачі матеріальності – між двома предметами / об'єктами спостерігається схоже тональне рішення.
	8	Наявні похибки в передачі матеріальності – між трьома предметами / об'єктами спостерігається схоже тональне рішення.
	7	Наявні помилки в передачі матеріальності – між усіма предметами / об'єктами спостерігається дуже схоже тональне рішення. Не організовано або

		зміщено організацію тональних плям периферії відносно центру. Порушено правила повітряної перспективи в зображенні
	6	Відсутні передача матеріальності – не виконане тональне рішення предметів / об'єктів
Якість виконання	10	Досягнуто повну завершеність роботи. Штрихове рішення переконливо відображає форму предметів / об'єктів в середовищі
	9	Наявні несуттєві похибки в у техніці виконання та в завершеності роботи
	8	Недостатньо досягнуто завершеність роботи. Штрихове рішення частково відображає форму предметів / об'єктів в середовищі
	7	Робота занадто темна або занадто світла. Штрихове рішення не передає форму предметів / об'єктів, а відображення середовища домінує над передачею форм предметів / об'єктів
	6	Робота має незвершений вигляд. Штрихове рішення викривляє форму предметів / об'єктів

Примітка. Позитивний бал за іспит, відмінний від мінімального (24 бали) та максимального (40 балів), знаходиться в межах 25-39 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) іспиту.

Семестровий іспит виставляється, якщо загальна сума балів, яку набрав студент з дисципліни за результатами поточного контролю, знаходиться у межах від 60 до 100 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «відмінно/добре/задовільно», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом сумі балів відповідно до таблиці Співвідношення.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС визначається в автоматизованому режимі після внесення викладачем результатів оцінювання у балах з усіх видів навчальної роботи до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені нижче у таблиці «Співвідношення».

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна шкала та опис рівня досягнення здобувачем запланованих результатів навчання з дисципліни (підсумковий контроль – іспит)
A	90-100	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89	Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82	
D	66-72	Задовільно/Satisfactory – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
E	60-65	
FX	40-59	Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39	Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

10 Питання для самоконтролю результатів навчання

Перший семестр

1. Які матеріали використовуються в академічному рисунку?
2. Які види рисунку існують?
3. Який рисунок називають лінійним?
4. Який рисунок називають тональним?
5. Побудова перспективи в натюрморті.
6. Побудова куба в перспективі.
7. Побудова кулі в перспективі.

8. Побудова призми в перспективі.
9. Побудова циліндра в перспективі.
10. Особливості рисування складного натюрморту із геометричних предметів.
11. У чому полягає різниця між опрацюванням умовною світлотінню та детальним світлотіньовим рішенням?
12. Особливості побудови натюрморту із побутових предметів.
13. Побудова предметів побуту.
12. Побудова складок драперії в ракурсі.
13. Побудова світлотіні на драперії.
14. Побудова падаючих тіней в рисунку.
15. Побудова власних тіней в рисунку.
16. Побудова предметів побуту.
17. Побудова в перспективі натюрморту.
18. Особливості лінійно-конструктивного рисунку.
19. Особливості опрацювання тоном (тонального рішення) натюрморту із предметів побуту і праці.
20. Особливості побудови натюрморту із предметів побуту та праці в інтер'єрі.

Другий семестр

1. Рисунок симетричної гіпсової розетки.
2. Рисунок асиметричного рельєфу.
3. Побудова складок драперій.
4. Особливості узагальнення форми рельєфу та розетки в рисунку.
5. Рисунок доричної капітелі.
6. Рисунок іонічної капітелі.
7. Побудова канелюр на колоні.
8. Особливості узагальнення форми в рисунку архітектурної деталі.
9. Особливості виконання рисунку м'яким матеріалом.
10. Особливості лінійно-конструктивної побудови деталей голови з гіпсових зліпків (на прикладі голови Давида).
11. Світлотінь на голові людини.
12. Конструктивні схеми побудови голови людини.
13. Побудова ока людини.
14. Побудова носа людини.
15. Побудова губ людини.
16. Побудова вуха людини.
17. Особливості побудови голови узагальненої форми або маски з гіпсової моделі.

Третій семестр

1. Побудова античної голови в «анфас».
2. Побудова античної голови в профіль.
3. Побудова античної голови в 3/4.
4. Особливості узагальнення форми в рисунку гіпсової голови.
5. Особливості рисування голови з гіпсової моделі в ракурсі.
5. Основні пропорції фігури людини.
6. Особливості рисування фігури людини з гіпсової моделі.
7. Лінійно-конструктивна побудова рисунку фігури людини з гіпсової моделі.
8. Світлотінь на фігурі людини.

Четвертий семестр

1. Рисунок грудної клітки.
2. Рисунок верхньої кінцівки людини.
3. Особливості рисунку нижньої кінцівки людини.
4. Рисунок плечового поясу людини.
5. Рисунок тазового поясу.
6. Побудова стопи людини.
7. Побудова кисті руки людини.
8. Техніки швидкого рисунку.
9. Особливості конструктивного рисунка фігури людини в легкому одязі з живої моделі.

10. Моделювання форми тоном в рисунку голови людини.
11. Передача фактури тканини на фігурі.
12. В чому полягає різниця пропорцій чоловічої та жіночої фігур?

11 Навчально-методичне забезпечення

1. Освітній процес з дисципліни «Рисунок» забезпечений такою навчально-методичною літературою:

- Литвиненко В.С., Трачук В.А. Рисунок : методичні рекомендації до лабораторних робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 022 «Дизайн». Хмельницький: ХНУ, 2023. 47 с. URL: <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=10052>

2. Наочні матеріали: зразки студентських робіт попередніх випусків спеціальності В2 Дизайн.

12 Матеріально-технічне забезпечення дисципліни

Матеріали та інструменти: папір типу «ватман» формату А-2, папір для замальовок формату А-4; графітові олівці Н – 4В, ластик, канцелярський ніж, малярний скотч; м'який матеріал, розтушка та папір для пастелі тонований або білий (за необхідністю та змістом завдання); мольберт та планшет або рисувальна дошка, розміром 70 x 50 см.

13 Рекомендована література

Основна

1. Сухенко В. О. Академічний рисунок. Підручник. Київ : Амадей, 2016. 232 с.
2. Гуманов І. М. Рисунок. Живопис. Скульптура: Теоретико-методологічні основи комплексного навчання. Львів : Аверс, 2018. 496 с.
3. Рибін С. В., Бобін В.В., Калашнікова С.М., Куліш А.С. Пластична анатомія. В двох книгах. Остеологія, артрологія. – Навчальний посібник.– Харків, 2019. Книга 1. 192 с.
4. Рибін С. В. Бобін В.В., Калашнікова С.М., Куліш А.С. Пластична анатомія. В двох книгах. Міологія. Анатомічні пропорції. Навчальний посібник. Харків, 2019. Книга 2. 208 с.
5. Чоботов І. П. Харківська школа рисунка: монографія. Харків: Софія-А, 2017. 339 с.
6. Шпак, В.О. Основи живопису. Акварель. Навчальний посібник. Київ, 2017. 256 с.

Додаткова

7. Кириченко М.А. Основи образотворчої граматики : навч. посіб. Київ : Вища шк., 2016. 190 с.
8. Литвиненко В., Лобанова Г., Петрашук С. Виконання графічних натюрмортів тушшю як основа оволодіння мовою графіки. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Технічні науки.*–: Хмельницький, 2024. Том 331 № 1 (224). С. 400–408.
9. Малиновський В.А. Рисунок пером · Поради майстра. Київ: Вид-во СПД Павленко, 2017. 64 с.
10. Матео-Местре М. Композиція в кадрі. Книга перша: Технічна перспектива та візуальна оповідь. Пер. з англ. Анна Гребенець та Інна Гуцало. Київ : ArtHuss, 2025. 224 с.
11. Наталуха І. М., Носань В. А. Пластична анатомія для дизайнерів. За ред. О.В. Соболева. Харків, 2024. 151 с.

14 Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище. Режим доступу: Модульне середовище для навчання MOODLE. URL: <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=10052>
2. Електронна бібліотека університету. URL: http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/plage_lib.php
3. Репозитарій ХНУ. URL : <https://library.khmnu.edu.ua/#>.

РИСУНОК

Тип (статус) дисципліни	Обов'язкова фахової підготовки
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Мова викладання	Українська
Семестр	Перший – четвертий
Кількість встановлених кредитів ЄКТС	18
Форми здобуття освіти, для яких викладається дисципліна	Очна (денна)

Результати навчання. Під час вивчення дисципліни студент навчається системному підходу до аналізу поставленої проблеми, можливості узагальнювати отримані знання та вміти вибирати і застосовувати відповідні методи побудови рисунку. За умов успішного опанування навчального матеріалу студент має володіти навичками виконання короткотермінових замальовок та довготривалих рисунків предметів і об'єктів навколишнього середовища, фігур людей різного віку та статі, в різних ракурсах, з збереженням пропорцій.

Зміст навчальної дисципліни. Академічний рисунок натюрморту з геометричних фігур. Гіпсова архітектурна деталь симетричної та асиметричної форми. Рисунок натюрморту в інтер'єрі за зібраними з натури матеріалами. Рисунок голови людини з гіпсових зразків та з живої натури. Рисунок екорше фігури людини в двох поворотах. Рисунок деталей фігури з гіпсових зліпків кистей рук та стоп. Рисунок оголеної фігури людини з гіпсових моделей. Рисунок одягненої фігури людини та багатофігурної постановки.

Пререквізити – вихідна.

Постреквізити – ОФП. 05 Комп'ютерна графіка, ОФП.07 Проектування графічних об'єктів, ОФП.17 Навчальна практика.

Запланована навчальна діяльність: практичні заняття – 264 год., самостійна робота – 276 год., разом – 540 год.

Форми (методи) здобуття освіти: виконання практичних завдань (з використанням технік та матеріалів рисунку), консультації, самостійна робота (підготовка до виконання і оформлення практичних та індивідуального домашнього завдання, оформлення портфоліо художніх робіт).

Форми оцінювання результатів навчання: оцінювання практичних та індивідуальних завдань, портфоліо робіт.

Вид семестрового контролю: іспит.

Навчальні ресурси:

1. Сухенко В. О. Академічний рисунок. Підручник. Київ : Амадей, 2016. 232 с.: 217 іл.
2. Туманов І. М. Рисунок. Живопис. Скульптура: Теоретико-методологічні основи комплексного навчання. Львів : Аверс, 2018. 496 с.
3. Рибін С. В., Бобін В.В., Калашнікова С.М., Куліш А.С. Пластична анатомія. В двох книгах. Остеологія, артрологія. – Навчальний посібник / С.В. Рибін. Харків, 2019. Книга 1. 92 с.
4. Рибін С. В. Бобін В.В., Калашнікова С.М., Куліш А.С. Пластична анатомія. В двох книгах. Міологія. Анатомічні пропорції. Навчальний посібник. Харків, 2019. Книга 2. 208 с.
5. Чоботов І. П. Харківська школа рисунка: монографія. Харків: ХДАДМ, Софія-А, 2017. 339 с.
6. Шпак, В.О. Основи живопису. Акварель. Навчальний посібник. Київ, 2017. 256 с.: іл.
7. Модульне середовище. URL: <https://msn.khmnmu.edu.ua/course/view.php?id=10052>
8. Електронна бібліотека університету. URL: http://lib.khmnmu.edu.ua/asp/php_f/page_lib.php

Викладачі: ст. викладач Владислав ЛИТВИНЕНКО,
ст. викладач Віктор ТРАЧУК